

Tacitus Histories I

Histories 1.27-36, 39-44, 49

Histories 1.27-36

27. octavo decimo kalendas Februarias sacrificanti pro aede Apollinis Galbae

haruspex Umbricius tristia exta et instantes insidias ac domesticum hostem

praedicit, audiente Othonе (nam proximus adstiterat) idque ut laetum e contrario

et suis cogitationibus prosperum interpretante. nec multo post libertus

Onomastus nuntiat expectari eum ab architecto et redemptoribus, quae

significatio coeuntium iam militum et paratae coniurationis convenerat. Othо,

causam digressus requirentibus, cum emi sibi praedia vetustate suspecta eoque

prius exploranda finxisset, innixus liberto per Tiberianam domum in Velabrum,

inde ad miliarium aureum sub aedem Saturni pergit. ibi tres et viginti

speculatores consalutatum imperatorem ac paucitate salutantium trepidum et

sellae festinanter impositum strictis mucronibus rapiunt; totidem ferme milites

in itinere adgregantur, alii conscientia, plerique miraculo, pars clamore et gladiis,

pars silentio, animum ex eventu sumpturi.

28. stationem in castris agebat Iulius Martialis tribunus. is magnitudine subiti

sceleris, an corrupta latius castra et, si contra tenderet, exitium metuens, praebuit

plerisque suspicionem conscientiae; anteposuere ceteri quoque tribuni

centurionesque praesentia dubiis et honestis, isque habitus animorum fuit ut

pessimum facinus auderent pauci, plures vellent, omnes paterentur.

29. ignarus interim Galba et sacris intentus fatigabat alieni iam imperii deos,

cum adfertur rumor rapi in castra incertum quem senatorem, mox Othonem esse

qui raperetur, simul ex tota urbe, ut quisque obvius fuerat, alii formidine

augentes, quidam minora vero, ne tum quidem obliti adulacionis. igitur

consultantibus placuit pertemptari animum cohortis, quae in Palatio stationem

agebat, nec per ipsum Galbam, cuius integra auctoritas maioribus remediis

servabatur. Piso pro gradibus domus vocatos in hunc modum adlocutus est:

‘sextus dies agitur, commilitones, ex quo ignarus futuri, et sive optandum hoc

nomen sive timendum erat, Caesar adscitus sum. quo domus nostrae aut rei

publicae fato in vestra manu positum est, non quia meo nomine tristiorum casum

paveam, ut qui adversas res expertus cum maxime discam ne secundas quidem

minus discriminis habere: patris et senatus et ipsius imperii vicem doleo, si nobis

aut perire hodie necesse est aut, quod aeque apud bonos miserum est, occidere.

solacium proximi motus habebamus incruentam urbem et res sine discordia

translatas: provisum adoptione videbatur ut ne post Galbam quidem bello locus
esset.'

30. ‘nihil adrogabo mihi nobilitatis aut modestiae; neque enim relatu virtutum in

comparatione Othonis opus est. vitia, quibus solis gloriatur, everttere imperium,

etiam cum amicum imperatoris ageret. habitune et incessu an illo muliebri ornatu

mereretur imperium? falluntur quibus luxuria specie liberalitatis imponit: perdere

iste sciet, donare nesciet. stupra nunc et comissiones et feminarum coetus volvit

animo: haec principatus praemia putat, quorum libido ac voluptas penes ipsum sit,

rubor ac dedecus penes omnes; nemo enim umquam imperium flagitio quaesitum

bonis artibus exercuit. Galbam consensus generis humani, me Galba

consentientibus vobis Caesarem dixit. si res publica et senatus et populus vacua

nomina sunt, vestra, commilitones, interest ne imperatorem pessimi faciant.

legionum seditio adversus duces suos audita est aliquando: vestra fides famaque

inlaesa ad hunc diem mansit. et Nero quoque vos destituit, non vos Neronem. minus

triginta transfugae et desertores, quos centurionem aut tribunum sibi eligentes nemo

ferret, imperium adsignabunt? admittitis exemplum et quiescendo commune

crimen facitis? transcendet haec licentia in provincias, et ad nos scelerum exitus,

bellorum ad vos pertinebunt. nec est plus quod pro caede principis quam quod

innocentibus datur, sed proinde a nobis donativum ob fidem quam ab aliis pro

facinore accipietis.'

31. dilapsis speculatoribus cetera cohors non aspernata contionantem, ut

turbidis rebus evenit, forte magis et nullo adhuc consilio rapit signa quam, quod

postea creditum est, insidiis et simulatione. missus et Celsus Marius ad electos

Illyrici exercitus, Vipsania in porticu tendentes; praeceptum Amullio Sereno et

Domitio Sabino primipilaribus, ut Germanicos milites e Libertatis atrio

accerserent. legioni classicae diffidebatur, infestae ob caedem commilitonum,

quos primo statim introitu trucidaverat Galba. pergunt etiam in castra

praetorianorum tribuni Cetrius Severus, Subrius Dexter, Pompeius Longinus, si

incipiens adhuc et necdum adulta seditio melioribus consiliis flecteretur.

tribunorum Subrium et Cetrium adorti milites minis, Longinum manibus coercent

exarmantque, quia non ordine militiae, sed e Galbae amicis, fidus principi suo et

desciscentibus suspectior erat. legio classica nihil cunctata praetorianis

adiungitur; Illyrici exercitus electi Celsum infestis pilis proturbant. Germanica

vexilla diu nutavere, invalidis adhuc corporibus et placatis animis, quod eos a

Nerone Alexandriam praemissos atque inde rursus longa navigatione aegros
impensiore cura Galba refovebat.

32. universa iam plebs Palatum implebat, mixtis servitiis et dissono clamore

caedem Othonis et coniuratorum exitium poscentium ut si in circo aut theatro

ludicrum aliquod postularent: neque illis iudicium aut veritas, quippe eodem die

diversa pari certamine postulaturis, sed tradito more quemcumque principem

adulandi licentia adclamationum et studiis inanibus.

interim Galbam duae sententiae distinebant: Titus Vinius manendum intra

domum, opponenda servitia, firmandos aditus, non eundum ad iratos censebat:

daret malorum paenitentiae, daret bonorum consensui spatium: scelera impetu,

bona consilia mora valescere, denique eundi ultiro, si ratio sit, eandem mox

facultatem, regressum, si paeniteat, in aliena potestate.

33. festinandum ceteris videbatur antequam cresceret invalida adhuc coniuratio

paucorum: trepidaturum etiam Othonem, qui furtim digressus, ad ignaros inlatus,

cunctatione nunc et segnitia terentium tempus imitari principem discat. non

expectandum ut compositis castris forum invadat et prospectante Galba

Capitolium adeat, dum egregius imperator cum fortibus amicis ianua ac limine

tenus domum cludit, obsidionem nimirum toleraturus. et praeclarum in servis

auxilium si consensus tantae multitudinis et, quae plurimum valet, prima

indignatio elanguescat. proinde intuta quae indecora; vel si cadere necesse sit,

occurrendum discrimini: id Othoni invidiosius et ipsis honestum. repugnantem

huic sententiae Vinium Laco minaciter invasit, stimulante Icelo privati odii

pertinacia in publicum exitium.

34. nec diutius Galba cunctatus speciosiora suadentibus accessit. praemissus

tamen in castra Piso, ut iuvenis magno nomine, recenti favore et infensus Tito

Vinicio, seu quia erat seu quia irati ita volebant; et facilius de odio creditur. vixdum

egresso Pisone occisum in castris Othonem vagus primum et incertus rumor:

mox, ut in magnis mendaciis, interfuisse se quidam et vidisse adfirmabant,

credula fama inter gaudentes et incuriosos. multi arbitrabantur compositum

auctumque rumorem mixtis iam Othonianis, qui ad evocandum Galbam laeta

falso vulgaverint.

35. tum vero non populus tantum et imperita plebs in plausus et immodica

studia sed equitum plerique ac senatorum, posito metu incauti, refractis Palatii

foribus ruere intus ac se Galbae ostentare, praereptam sibi ultionem querentes,

ignavissimus quisque et, ut res docuit, in periculo non ausurus, nimii verbis,

linguae feroce; nemo scire et omnes adfirmare, donec inopia veri et consensu

errantium victus sumpto thorace Galba inruenti turbae neque aetate neque

corpore resistens sella levaretur. obvius in Palatio Iulius Atticus speculator,

cruentum gladium ostentans, occisum a se Othonem exclamavit; et Galba

‘commilito’, inquit, ‘quis iussit?’ insigni animo ad coercendam militarem

licentiam, minantibus intrepidus, adversus blandientes incorruptus.

36. haud dubiae iam in castris omnium mentes tantusque ardor ut non contenti

agmine et corporibus in suggestu, in quo paulo ante aurea Galbae statua fuerat,

medium inter signa Othonem vexillis circumdarent. nec tribunis aut

centurionibus adeundi locus: gregarius miles caveri insuper praepositos iubebat.

strepere cuncta clamoribus et tumultu et exhortatione mutua, non tamquam in

populo ac plebe, variis segni adulatione vocibus, sed ut quemque adfluentium

militum aspexerant, prensare manibus, complecti armis, conlocare iuxta, praeire

sacramentum, modo imperatorem militibus, modo milites imperatori

commendare. nec deerat Otho protendens manus adorare vulgum, iacere oscula

et omnia serviliter pro dominatione. postquam universa classicorum legio

sacramentum eius accepit, fidens viribus, et quos adhuc singulos extimulaverat,

accendendos in commune ratus pro vallo castrorum ita coepit.

Chapters 37–38: Otho’s speech to the soldiers begins by stressing how their fates are now tied. He recalls Galba’s slaughter of the marines and the unpaid donative, criticizes Vinius and Piso, and claims that the senate and the Roman people are depending on them. The speech also describes how Galba has subverted language, calling his punishments ‘discipline’, his cruelty ‘strictness’, and his greed ‘frugality’. Here Tacitus shows a keen understanding of the importance of language as an instrument of political control, and of the way in

which it is contested by people with different claims to power.

At the end of chapter 38 Otho orders the armoury to be opened. Tacitus provides a fabulous description of the soldiers wildly rushing to arms that captures perfectly the disintegration of military order.

Histories 1.39-44

39. iam exterritus Piso fremitu crebrescentis seditionis et vocibus in urbem usque

resonantibus, egressum interim Galbam et foro adpropinquantem adsecutus erat;

iam Marius Celsus haud laeta rettulerat, cum alii in Palatium redire, alii Capitolium

petere, plerique rostra occupanda censerent, plures tantum sententiis aliorum contra

dicerent, utque evenit in consiliis infelicibus, optima viderentur quorum tempus

effugerat. agitasse Laco ignaro Galba de occidendo Tito Vinio dicitur, sive ut poena

eius animos militum mulceret, seu conscientium Othonis credebat, ad postremum vel

odio. haesitationem attulit tempus ac locus, quia initio caedis orto difficilis modus;

et turbavere consilium trepidi nuntii ac proximorum diffugia, languentibus omnium

studiis qui primo alacres fidem atque animum ostentaverant.

40. agebatur huc illuc Galba vario turbae fluctuantis impulsu, completis undique

basilicis ac templis, lugubri prospectu. neque populi aut plebis ulla vox, sed attoniti

vultus et conversae ad omnia aures; non tumultus, non quies, quale magni metus et

magnae irae silentium est. Othoni tamen armari plebem nuntiabatur; ire praecipites

et occupare pericula iubet. igitur milites Romani, quasi Vologaesum aut Pacorum

avito Arsacidarum solio depulsuri ac non imperatorem suum inermem et senem

trucidare pergerent, disiecta plebe, proculcato senatu, truces armis, rapidi equis

forum intrumpunt. nec illos Capitolii aspectus et imminentium templorum religio et

priores et futuri principes terruere quo minus facerent scelus cuius ultius quisquis

successit.

41. viso comminus armatorum agmine vexillarius comitatae Galbam cohortis

(Atilium Vergilionem fuisse tradunt) dereptam Galbae imaginem solo adflicxit:

eo signo manifesta in Othonem omnium militum studia, desertum fuga populi

forum, destricta adversus dubitantes tela. iuxta Curtii lacum trepidatione

ferentium Galba proiectus e sella ac provolutus est. extremam eius vocem, ut

cuique odium aut admiratio fuit, varie prodidere. alii suppliciter interrogasse

quid mali meruisset, paucos dies exolvendo donativo deprecatum: plures

obtulisse ultro percussoribus iugulum: agerent ac ferirent, si ita e re publica

videretur. non interfuit occidentium quid diceret. de percussore non satis constat:

quidam Terentium evocatum, alii Laecanium; crebrior fama tradidit Camurium

quintae decimae legionis militem impresso gladio iugulum eius hausisse. ceteri

crura brachiaque (nam pectus tegebatur) foede laniavere; pleraque vulnera

feritate et saevitia truncō iam corpori adiecta.

42. Titum inde Vinium invasere, de quo et ipso ambigitur consumpseritne

vocem eius instans metus, an proclamaverit non esse ab Othone mandatum ut

occideretur. quod seu finxit formidine seu conscientiam coniurationis confessus

est, huc potius eius vita famaque inclinat, ut conscious sceleris fuerit cuius causa

erat. ante aedem divi Iulii iacuit primo ictu in poplitem, mox ab Julio Caro

legionario milite in utrumque latus transverberatus.

43. insignem illa die virum Sempronium Densum aetas nostra vidit. centurio

is praetoriae cohortis, a Galba custodiae Pisonis additus, stricto pugione

occurrens armatis et scelus exprobrans ac modo manu modo voce vertendo in se

percussores quamquam vulnerato Pisoni effugium dedit. Piso in aedem Vestae

pervasit, exceptusque misericordia publici servi et contubernio eius abditus non

religione nec caerimoniis sed latebra inminens exitium differebat, cum advenere

missu Othonis nominatim in caedem eius ardentis Sulpicius Florus e Britannicis

cohortibus, nuper a Galba civitate donatus, et Statius Murcus speculator, a quibus

protractus Piso in foribus templi trucidatur.

44. nullam caedem Otho maiore laetitia excepsisse, nullum caput tam

insatiabilibus oculis perlustrasse dicitur, seu tum primum levata omni

sollicitudine mens vacare gaudio cooperat, seu recordatio maiestatis in Galba,

amicitiae in Tito Vinio quamvis immitem animum imagine tristi confuderat,

Pisonis ut inimici et aemuli caede laetari ius fasque credebat. praefixa contis

capita gestabantur inter signa cohortium iuxta aquilam legionis, certatim

ostentantibus cruentas manus qui occiderant, qui interfuerant, qui vere qui falso

ut pulchrum et memorabile facinus iactabant. plures quam centum viginti libellos

praemium exposcentium ob aliquam notabilem illa die operam Vitellius postea

invenit, omnesque conquiri et interfici iussit, non honori Galbae, sed tradito

principibus more munimentum ad praesens, in posterum ultionem.

Chapters 45–48: Tacitus describes the immediate aftermath of the rebellion. There are numerous displays of flattery from the senate and the people, and the will of the soldiers reigns supreme. Laco is exiled then assassinated, and Icelus is publicly executed. Piso and Titus Vinius are both buried by their families, and Tacitus gives both an obituary in chapter 48.

Histories 1.49

49. Galbae corpus diu neglectum et licentia tenebrarum plurimis ludibriis

vexatum dispensator Argius e prioribus servis humili sepultura in privatis eius

hortis contexit. caput per lixas calonesque suffixum laceratumque ante Patrobi

tumulum (libertus is Neronis punitus a Galba fuerat) postera demum die

repertum et cremato iam corpori admixtum est. hunc exitum habuit Servius

Galba, tribus et septuaginta annis quinque principes prospera fortuna emensus

et alieno imperio felicior quam suo. vetus in familia nobilitas, magnae opes: ipsi

medium ingenium, magis extra vitia quam cum virtutibus. famae nec incuriosus

nec venditator; pecuniae alienae non adpetens, suae parcus, publicae avarus;

amicorum libertorumque, ubi in bonos incidisset, sine reprehensione patiens, si

mali forent, usque ad culpam ignarus. sed claritas natalium et metus temporum

obtentui, ut, quod segnitia erat, sapientia vocaretur. dum vigebat aetas militari

laude apud Germanias floruit. pro consule Africam moderate, iam senior

citeriorem Hispaniam pari iustitia continuit, maior privato visus dum privatus

fuit, et omnium consensu capax imperii nisi imperasset.